

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 109/03-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. júna 2003 predbežne prerokoval sťažnosť J. P., bytom L., t. č. vo väzbe v Ústave na výkon väzby v Prešove, zastúpeného advokátom JUDr. M. M., Advokátska kancelária, P., vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 17, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 3, 4 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove z 13. februára 2003 sp. zn. 1 Tpo 5/03 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. apríla 2003 doručená sťažnosť J. P., bytom L., t. č. vo väzbe v Ústave na výkon väzby v Prešove (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. M., Advokátska kancelária, P., vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 17, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 5 ods. 3, 4 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) z 13. februára 2003 sp. zn. 1 Tpo 5/03 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ v tejto súvislosti konkrétne navrhol, aby ústavný súd rozhodol tak, že krajský súd napadnutým uznesením, „*pri ktorom boli nedôsledne preskúmané dôvody väzby J. P. (...)*“, porušil jeho práva podľa označených článkov ústavy a Dohovoru, a zároveň aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie, vec vrátil krajskému súdu na nové konanie a rozhodnutie a aby mu prikázal neodkladne prepustiť sťažovateľa z výkonu vyšetrovacej väzby na slobodu. Nakoniec sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd uložil „kancelárii“ ústavného súdu zaplatiť trovy právneho zastúpenia jeho advokátovi.

Zo sťažnosti a k nej pripojených rozhodnutí vyplynulo, že sťažovateľ je obvinený pre spolupáchateľstvo k trestnému činu vydierania podľa § 9 ods. 2 k § 235 ods. 1 Trestného zákona (ďalej len „TZ“), spolupáchateľstvo k trestnému činu poškodzovania cudzej veci podľa § 9 ods. 2 k § 257 ods. 1 TZ a pre spolupáchateľstvo k trestnému činu výtržníctva podľa § 9 ods. 2 k § 202 ods. 1 TZ. V tejto súvislosti bol sťažovateľ 18. júna 2002 vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (ďalej len „TP“). Sťažovateľ podal prostredníctvom svojho obhajcu žiadosť o prepustenie z väzby z 10. októbra 2002, o ktorej Okresný súd v Prešove (ďalej len „okresný súd“) rozhodol uznesením z 29. novembra 2002 sp. zn. Ntv 60/02 tak, že podľa § 73a ods. 1 TP prijal peňažnú záruku v sume 200 000 Sk, ktorú v jeho mene zložil jeho obhajca JUDr. M. M., a obvineného sťažovateľa prepustil z väzby na slobodu, pričom podľa § 73a ods. 1 druhej vety TP uložil obvinenému povinnosť oznámiť vyšetrovateľovi, prokurátorovi alebo súdu zmenu miesta pobytu. Na základe sťažnosti prokurátora krajský súd napadnutým uznesením toto uznesenie okresného súdu zrušil a podľa § 72 ods. 2 TP žiadosť obvineného sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol a zároveň rozhodol, že podľa § 73a ods. 1 TP neprijíma ponuku peňažnej záruky na nahradenie väzby.

Podľa sťažovateľa krajský súd odôvodnením, že „*sťažovateľ sa už v minulosti evidentne dostal do rozporu so zákonom, keďže v roku 1990 bol súdený pre trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 Tr. zák. a v roku 2000 pre trestný čin útoku na verejného činiteľa podľa § 155 ods. 1 písm. a) Tr. zákona*“, ktoré však sú zahladené a na sťažovateľa sa hľadí

ako na osobu netrestanú, porušil „práva sťažovateľa na spravodlivý proces a podľa článku 17 ods. 2 (...) podľa článku 50 Ústavy Slovenskej republiky (...) a článku 5 ods. 3 Dohovoru (...) a článku 5 ods. 4 Dohovoru (...)“. Nakoniec podľa sťažovateľa „doba, ktorá uplynula od podania žiadosti o prepustenie z väzby, po konečné rozhodnutie vo veci, ktorá bola takmer päť mesiacov, je neprimeraná a touto dobou konania bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ako vyplýva z článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ústavy „Nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon (...)“ (ods. 2). „Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu“ (ods. 5).

Podľa čl. 48 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom (ods. 2).

Podľa čl. 50 ods. 2 ústavy každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

Podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanovením odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má

právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z čl. 127 ústavy vyplýva, že ústava rozdeľuje ústavnú ochranu základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany týmto právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (napr. II. ÚS 55/98).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Sťažovateľ namietal porušenie označených základných práv len voči krajskému súd, pričom jeho napadnuté uznesenie žiadal zrušiť v podstate z troch dôvodov: jednak že podľa jeho názoru „boli nedôsledne preskúmané dôvody väzby“, ďalej že tieto práva boli porušené v dôsledku v ňom uvedených dôvodov - zmienky o skutkoch, „ktoré sú zahladené a na sťažovateľa sa hľadí ako na osobu netrestanú“, a nakoniec že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu nebolo rozhodované „bez zbytočných prietáhov“, pretože „doba, ktorá uplynula od podania žiadosti o prepustenie z väzby, po konečné rozhodnutie vo veci, ktorá bola takmer päť mesiacov, je neprimeraná“.

V čase, keď rozhodoval krajský súd o väzbe sťažovateľa 13. februára 2003, sa tento v nej nachádzal od 18. júna 2002, do ktorej bol vzatý uznesením okresného súdu z 20. júna 2002 z dôvodov podľa § 67 ods. 1 písm. c) TP v súvislosti s trestným stíhaním pre spolupáchateľstvo k trestnému činu vydierania podľa § 9 ods. 2 k § 235 ods. 1 TZ, spolupáchateľstvo k trestnému činu poškodzovania cudzej veci podľa § 9 ods. 2 k § 257

ods. 1 TZ a pre spolupáchateľstvo k trestnému činu výtržníctva podľa § 9 ods. 2 k § 202 ods. 1 TZ. Spolu so sťažovateľom je takto trestne stíhaných celkom deväť osôb.

Napadnutým uznesením krajský súd rozhodoval o sťažnosti prokurátora proti uzneseniu okresného súdu z 29. novembra 2002, ktorým okresný súd prepustil na slobodu obvineného sťažovateľa so súčasným prijatím ponúknuť zaručky podľa § 73a ods. 1 TP. Podľa krajského súdu však *„vzhľadom na charakter stíhaného trestného činu, stupeň spoločenskej nebezpečnosti, ale predovšetkým osobu obvineného, neprichádza nahradenie väzby peňažnou zárukou do úvahy“*, preto krajský súd toto uznesenie okresného súdu zrušil a vo veci rozhodol sám tak, že podľa § 72 ods. 2 TP žiadosť obvineného sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol a ponuku peňažnej záruky v zmysle § 73a ods. 1 TP neprijal.

Z napadnutého uznesenia vyplýva, že krajský súd založil toto rozhodnutie na ustanovení § 73a ods. 1 a 2 TP, vo vzťahu ku ktorému uviedol, že *„pre posúdenie, či je peňažná záruka a v akej výške dostatočná, je nutné skúmať povahu spáchaného trestného činu, osobu páchatel'a a ostatné dôvody uvedené v zákone a až s ohľadom na výsledok tohto skúmania je možné dôjsť k záveru, či je možné väzbu peňažnou zárukou v tom-ktorom konkrétnom prípade nahradiť“*. Krajský súd svoje rozhodnutie ďalej odôvodnil tým, že *„V posudzovanej veci je potrebné uviesť, že obvinený J. P. je stíhaný pre závažný trestný čin, a to trestný čin hrubého nátlaku podľa § 235a ods. 1 Tr. zák. O stupni spoločenskej nebezpečnosti tak, ako na to sťažovateľ správne poukazuje, svedčí aj zákonom stanovená trestná sadzba za tento trestný čin. Navyiac nemožno opomenúť spôsob spáchania stíhaného trestného činu a okolnosti, za ktorých mal byť trestný čin spáchaný a z ktorých sa u obvineného pri rozhodovaní o jeho vzatí do väzby odôvodňovala obava uvedená v § 67 ods. 1 písm. c/ Tr. por. U obvineného J. P. je potrebné zvýrazniť, že nejde o prvé protiprávne konanie, pre ktoré je stíhaný, pretože v minulosti sa už evidentne dostal do rozporu so zákonom, keďže v roku 1990 bol súdený pre trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 Tr. zák. a v roku 2000 pre trestný čin útoku na verejného činiteľa podľa § 155 ods. 1 písm. a/, ods. 2 písm. a/ Tr. zák. Krajský prokurátor navyiac k dôvodom sťažnosti pripojil aj odpis obžaloby, ktorá bola na obvineného podaná, a to pre ďalší úmyselný trestný čin,*

v konkrétnom prípade trestný čin krádeže podľa § 247 ods. 2 písm. a/, ods. 3 písm. b/ Tr. zák.“.

1. Pokiaľ ide o prvé dva namietané dôvody, ktoré navzájom súvisia (nedôsledné preskúmanie dôvodov väzby a prihliadnutie na skutky, „ktoré sú zahladené“), ústavný súd konštatuje, že vzatie sťažovateľa do väzby na základe uznesenia okresného súdu z 20. júna 2002 bolo od samého začiatku v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku, že krajský súd bol príslušný na prijatie napadnutého uznesenia týkajúceho sa väzby sťažovateľa, že výklad tých ustanovení, ktoré boli citované v jeho napadnutom uznesení, a ich uplatnenie vo väzobnej veci sťažovateľa nemožno považovať za arbitrárne ani inak za neústavné. Najmä však nemožno vyvodzovať z toho, že krajský súd v súlade s cit. § 73a ods. 2 TP prihliadol v rámci posudzovania „osoby obvineného“ aj na predchádzajúce odsúdenia sťažovateľa, že sa dopustil postupu, ktorý treba považovať za nezákonný, resp. za inak spôsobilý vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a Dohovorom.

Z cit. ustanovenia čl. 5 Dohovoru vyplýva, že každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“. V tomto bode Dohovor v zásade odkazuje na vnútroštátne právo a ukladá povinnosť vyhovieť jeho hmotnoprávnym a procesným ustanoveniam. Okrem toho požaduje, aby každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, bolo zlučiteľné s účelom čl. 5, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (napr. K.-F. c. Nemecko, 1997). Obdobný výklad vyplýva aj z cit. ustanovenia čl. 17 ústavy.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd nezistil medzi dôvodmi a skutočnosťami, ktoré sťažovateľ uvádzal v konaní pred ústavným súdom, žiadny taký dôvod alebo skutočnosť, ktoré by mohli spochybníť právne závery krajského súdu o existencii a relevantnosti uvedených zákonných dôvodov väzby alebo by sa inak javili ako zjavne neodôvodnené či svojvoľné. Vzhľadom na uvedené okolnosti ústavný súd nezistil nedôsledné preskúmanie dôvodov väzby sťažovateľa. Navyše, podľa jeho názoru medzi namietanými dôvodmi v napadnutom uznesení a označeným právom podľa čl. 50 ods. 2

ústavy nie je daná relevantná priama súvislosť. Ústavný súd preto posúdil tieto námietky sťažovateľa v celom rozsahu ako zjavne neodôvodnené.

3. Vo vzťahu k tretiemu namietanému dôvodu (nerozhodnutie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu v lehote „bez zbytočných prietahov“) ústavný súd konštatuje, že uplatnený dôvod, podľa ktorého „*doba, ktorá uplynula od podania žiadosti o prepustenie z väzby, po konečné rozhodnutie vo veci, ktorá bola takmer päť mesiacov, je neprimeraná*“, zahŕňa aj „dobu“, po ktorú o žiadosti sťažovateľa konal a rozhodoval okresný súd, voči ktorému však sťažovateľ žiadny návrh na rozhodnutie nepodal. Vzhľadom na to, že ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) a že sťažovateľ, ktorý je kvalifikovane zastúpený advokátom (a zároveň jeho obhajcom v uvedenej trestnej veci), nenapadol v danom kontexte predmetnou sťažnosťou aj postup okresného súdu, ústavný súd sa lehotou, počas ktorej vo veci žiadosti sťažovateľa z 10. októbra 2002 konal a rozhodoval okresný súd, nemohol zaoberať, resp. nemohol ju pripísať na ťarchu postupu krajského súdu, ktorý rozhodoval o sťažnosti prokurátora podanej proti uzneseniu okresného súdu.

Ak krajský súd potom právoplatne rozhodol o takejto sťažnosti uznesením z 13. februára 2003, podľa názoru ústavného súdu lehotu, ktorú krajský súd potreboval na rozhodnutie, nemožno považovať za takú významnú, aby mohla odôvodniť záver o porušení práva sťažovateľa na rozhodnutie „bez zbytočných prietahov“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. jeho práva na to, aby bolo „urýchlene“ rozhodnuté o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadené prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné, tak ako mu to zaručuje čl. 5 ods. 4 Dohovoru. Vzhľadom na to, že požiadavka obsiahnutá v týchto článkoch sa nemôže definovať *in abstracto*, ale musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci (pozri napr. I. ÚS 67/03), ústavný súd v tejto súvislosti vychádzal zo skutočností a dôvodov, ktoré sťažovateľ uviedol v predmetnej sťažnosti, a prihliadol aj na povahu trestnej veci a rozsah spisového materiálu, s ktorým sa musel krajský súd oboznámiť, ako to vyplýva aj z odôvodnenia jeho napadnutého uznesenia. Z týchto dôvodov je aj v tejto časti sťažnosť sťažovateľa zjavne neodôvodnená. Na tomto závere nič podľa názoru ústavného súdu nemôže zmeniť skutočnosť, že písomné vyhotovenie uznesenia krajského súdu bolo

obhajcovi sťažovateľa doručené 3. marca 2003, pretože táto skutočnosť sama osebe nebránila sťažovateľovi podať v súlade s príslušnými ustanoveniami TP (§ 72 ods. 2) novú žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2003